

SINGAPUR TA'LIM TIZIMINING O'ZIGA XOS PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Yakubova Sitora Sharifovna

BMTI akademik litseyi yetakchi o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bugungi kunda ilg'or hisoblangan Singapur ta'lim tizimining uzviyligi va uzluksizligi, ta'lim bosqichlari ketma-ketlikda batafsil bayon qilingan. Unda, jumladan, Singapur ta'lim jarayonining integratsion xususiyatlari, yo`nalishlari haqida fikr yuritilgan.

Kalit so`zlar: Ta'lim tizimi, ta'lim turlari, integratsiya, individual ta'lim, hamkorlikda o`qitish, sun`iy intellekt.

Hozirgi kunda mamlakatimizda ta'limga oid bir qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Ulardan ko'zda tutilgan maqsad maktab faoliyatini demokratlashtirish uning, insonparvarlik tamoyillarini rivojlantirish, shu asosida o'quv tarbiya ishlari mazmunini, uning shakl va uslubini kompleks yangilash va yanada takomillashtirishdan iboratdir. Yangilangan ta'lim to'la ma'noda yangicha tafakkur, sog'lom fikr demakdir. Hozirgi davrda ta'limning qadr -qimmati, obro' va nufuziga teng darajada uning ijrochilarida tashabbuskorlik, fidoiylik va ishbilarmonlik ham bo'lmog'i zarur. Qadimdan bizda bilim olish qadrlangan. Bilimdon kishilar esa el-yurt ardog'ida bo'lganlar. Shuning uchun ham bilim olish va olingan bilimni mamlakatimiz xizmati yo'lida xizmat qildirish oliy insoniylik burchimizdir. Bu vazifalarni muvvafoqiyatli hal etishni muhim shartlaridan biri chet el maktabi va pedagogikasi tajribalari o'rganishdir. Xalqaro tajribalarini sinchkovlik va qunt bilan o'rganish orqali ta'lim tarbiyada qotib qolgan, o'z dolzarbligini yo'qotib borayotgan ish shakllari, uslublaridan xalos bo'lish bilan birga, uni munosib tarzda yangilashda qo'shimcha boy manbalarga ega bo'lamiz. Yurtimizdagi ta'lim islohotlarni amalga oshirishda ta'lim sifatini oshirishda xalqaro rivojlangan davlatlar tajribalarni o'rganish yuqori natijalarga olib keladi. Bugungi kunda ta'lim mazmuniga bo'lgan e'tibor rivojlangan mamlakatlardagi shart -sharoitlarga yetib bormoqda.

Singapur ta'lim tizimi bugungi kunda dunyo miqyosida eng muvaffaqiyatli va samarali ta'lim tizimlaridan biri sifatida tan olingan. Bu muvaffaqiyatning asosi sifatida davlatning ta'lim sohasiga bo'lgan e'tibori, puxta rejalashtirilgan siyosati va zamonaviy metodologiyalarni joriy etishi keltiriladi. Singapurda ta'lim ta'lim siyosatini boshqaradigan Ta'lim vazirligi tomonidan boshqariladi. Vazirlik davlat maktablarining rivojlanishi va boshqaruvini nazorat qiladi va xususiy maktablarda maslahatchi va nazoratchi rolga ega. Xususiy va davlat maktablari uchun o'quv dasturlarini tanlashda ularning avtonomiya darajasi, davlat yordami va moliyalashtirish ko'lami, o'quvchilar zimmasiga yuklangan yuk va o'quvchilarni ro'yxatga olish qoidalarida farqlar mavjud. Jismoniy nuqsonlari bo'lgan bolalar Singapur Ta'lim vazirligiga bo'ysunadigan maxsus maktablarda o'qiydilar. Ta'lim xarajatlari odatda davlat va hukumat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan xususiy ta'lim muassasalarini subsidiyalash uchun davlat byudjetining taxminan 20 foizini tashkil qiladi.[1] Shu bilan birga, Singapur fuqarosi bo'lmaganlar uchun ta'lim narxi fuqarolarnikiga qaraganda ancha yuqori.

2000-yilda Singapur parlamenti maktab yoshidagi bolalarning ta'lim olishini majburiy va agar ota-onalar farzandlarining maktabda to'g'ri qatnashishini ta'minlamasa, javobgarlikka tortuvchi qonunni qabul qildi.[2] Agar bola uyda yoki ixtisoslashtirilgan diniy maktabda o'qiyotgan bo'lsa, istisno hisoblanadi. Singapurdagi ta'lim muassasalarida ko'pchilik fanlar ingliz tilida[3], ayniqsa, matematika va tabiiy fanlar bo'yicha o'qitiladi. Singapurning sobiq bosh vaziri Li Kuan Yu ingliz tilidan kundalik muloqot tili sifatida foydalanishni taklif qildi, bu turli etnik va madaniy kelib chiqishi boshqa bo'lgan fuqarolarning muloqotini osonlashtiradi, shuningdek, Singapurning jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuv jarayonini soddalashtiradi. Singapurning ta'lim siyosati hech bir bola, hatto buning uchun zarur moliyaviy mablag'ga ega bo'lmasa ham, ta'lim olish imkoniyatidan mahrum bo'lmasligini ta'minlaydi. Shu maqsadda davlat maktablari ham davlat, ham turli xayriya tashkilotlari tomonidan faol ravishda subsidiyalanadi. Kam ta'minlangan oilalarga yordam berish uchun maxsus davlat dasturlari mavjud: Moliyaviy yordam sxemasi

(FAS) va Edusave dasturi. Moddiy yordam sxemasi jami oylik daromadi 1500 yoki 1800 AQSH dollaridan oshmaydigan oilalarga yordam beradi (oilada bolalar soniga qarab). FAS dasturiga mos keladigan talabalar barcha talab qilinadigan o'quv to'lovlaridan ozod qilinadilar va milliy imtihonlarni tayyorlashda qisman subsidiyalanadilar[4]. 2005-yilda 15 000 o'quvchi va talabalar ushbu sxemadan foydalandilar. Singapurda 353 ta maktabdan 120 tasida o'quvchilar almashinuvi dasturi mavjud. 2005-yilda Singapur Ta'lim vazirligi o'quvchilar almashinuvi dasturlarini (birinchi navbatda, Xitoy va Hindiston kabi Osiyo mamlakatlari bilan) rivojlantirishni rag'batlantirish uchun 4,5 million dollari miqdorida maxsus jamg'arma tashkil etdi.

Singapurda texnologiya va innovatsiyalarni ta'lim tizimiga integratsiyalash juda yuqori darajada rivojlangan. Bu integratsiya quyidagi jihatlar bilan tavsiflanadi:

- Erta bosqichda texnologiyaga kirib borish: Singapur maktablarida kompyuterlar va internetdan juda erta foydalanila boshlandi. Bu o'quvchilarning texnologik bilimlarini rivojlantirish va ularni zamonaviy dunyoga tayyorlashga imkon berdi.

- Zamonaviy o'quv platformalari va dasturlarning keng tarqalishi: Singapurda o'quvchilar uchun zamonaviy o'quv platformalari va dasturlari keng qo'llaniladi. Bu platformalar o'quvchilarga turli xil o'quv resurslariga kirish imkoniyatini yaratadi, o'z bilimlarini baholash va o'qituvchilar bilan muloqot qilish imkonini beradi.

- Mavzu o'qitishda texnologik vositalarning integratsiyasi: O'qituvchilar turli mavzularda (masalan, matematikada, fanlar va til fani darslarida) texnologik vositalardan (masalan, interaktiv doskalar, simulyatorlar, onlayn resurslar) foydalanadilar. Bu o'quvchilarning o'zlashtirishlarini oshirishga yordam beradi va darslarni yanada dinamik va jozibador qiladi.

- Maktablarda tarmoqqa ulanish: Singapur maktablarida tezkor internetga ulanish imkoniyati mavjud. Bu o'quvchilarga dunyo miqyosida o'quv resurslariga kirish va boshqa maktablar bilan hamkorlik qilish imkonini beradi.

- Innovatsion ta'lim usullari: Singapur maktablarida yangi va innovatsion ta'lim usullari joriy etiladi. Bu usullar, texnologiya yordamida o'quvchilarning bilim so'rovlari va ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishga yo'naltirilgan.

- O'qituvchilarning texnologiyani o'zlashtirish va o'rgatish malakasini oshirish: Singapur hukumati o'qituvchilar uchun texnologik bilimlar va ko'nikmalarni oshirishga qaratilgan treninglar va dasturlarni yo'lga qo'ygan.

- Innovatsion tadbirlar va loyihalar: Singapurda o'quvchilar uchun texnologiya va innovatsiyalarni qo'llashga yo'naltirilgan tanlovlar, loyihalar va musobaqalar tashkil etiladi.

- Sun'iy intellektning tadbirlari: Singapur ta'lim tizimi sun'iy intellekt (AI)dan o'quvchilarga shaxsiylashtirilgan yordam ko'rsatish va ularning o'zlashtirishlarini oshirish uchun foydalanmoqda. Umuman olganda, Singapur texnologiyalar va innovatsiyalarni ta'lim tizimiga integratsiyalashda dunyoda oldingi o'rinda turadi. Bu integratsiya o'quvchilarning bilimlarini o'zlashtirishlarini oshirishga, ularning muammolarni hal qilish va o'zini o'zi boshqarish qobiliyatlarini rivojlantirishga va ularni kelajak uchun tayyorlashga yordam beradi.

Singapur ta'lim tizimi texnologiyani o'qitishning integral qismi sifatida qabul qiladi. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, o'quv jarayonini yanada dinamik va qiziqarli qiladi. Interaktiv darslar, o'quv platformalari va texnologik vositalar o'quvchilarga bilimlarni yanada samarali o'zlashtirishga imkon beradi. Shuningdek, o'qituvchilar ham texnologiyalar yordamida o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishlari mumkin. Singapur, bugungi kunda o'zaro aloqa qilish va o'z bilimlarini baham ko'rish uchun yaxshi imkoniyatlar yaratilgan eng ilg'or ta'lim tizimlaridan biri. Singapurda ta'lim tizimi o'quvchilarga e'tibor va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatlarini rivojlantirishga katta ahamiyat beradi. Bu quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- Individuallashtirilgan o'qitish: Singapur maktablari o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda o'qitish usullarini moslashtiradilar. Bu o'qitishda o'quvchilarning turli bilimlari, qobiliyatlari va qiziqishlarini inobatga oladi. O'qituvchilar o'quvchilarni turli yo'nalishlarda qo'llab-quvvatlashi va ularning potentsiallarini ochib berishi uchun turli xil o'qitish usullaridan foydalanadilar. Masalan, ba'zi o'quvchilar uchun qo'shimcha yordam, boshqalar uchun esa yanada murakkab vazifalar tayyorlanadi.

- O'z-o'zini boshqarish va o'qitishga yo'naltirish: Singapur o'quvchilari mustaqil o'rganish va o'z bilimlarini boshqarishga rag'batlantirilishadi. Ularga o'z o'qish rejalarini tuzish, o'z vaqtlarini samarali boshqarish va o'z o'rganish jarayonini baholash kabi ko'nikmalar o'rgatiladi. Bu o'quvchilarni kelajakdagi hayot va muammolarni hal qilishda mustaqil va o'z-o'zini boshqara oladigan insonlar bo'lishga tayyorlaydi.

- Hamkorlik va o'zaro ta'sir: Singapur maktablarida o'quvchilarning birgalikda ishlash va o'zaro ta'sir qilish imkoniyati ko'p. Bu hamkorlik orqali o'quvchilar bir-biridan o'rganish va o'zaro o'zaro ta'sir qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

- Ijtimoiy va hissiy rivojlanish: Singapur ta'lim tizimi o'quvchilarning ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga e'tibor qaratadi. O'z-o'zini anglash, baxtli bo'lish va stressni boshqarish, bir-birini qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy ko'nikmalarga o'rgatish. Bu barqaror va muvozanatli shaxslar bo'lishga yordam beradi.

- O'quvchilarning salomatligi va farovonligi: Singapur maktablari o'quvchilarning jismoniy, ruhiy va ijtimoiy salomatligiga e'tibor qaratadilar. Bu salomat va barqaror shaxs bo'lish imkonini beradi. Singapurda o'quvchilarga e'tibor va o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantirishning asosiy maqsadi - ularni kelajakda mustaqil va samarali shaxslar bo'lishga tayyorlashdir. Bu ularning o'z maqsadlariga erishishlariga va jamiyatga katta hissa qo'shishlariga imkon beradi.

Xulosa o'rnida, Singapur ta'lim tizimi o'zining yuqori natijalari va samaradorligi bilan xalqaro maydonda yetakchi o'rinlardan birini egallaydi. Bu muvaffaqiyatning asosi bir qator omillarga bog'liq bo'lib, ular orasida puxta rejalashtirilgan ta'lim siyosati, innovatsion pedagogik metodlar, yuqori malakali o'qituvchilar, o'quvchiga individual yondashuv va ilg'or texnologiyalarning keng qo'llanilishi muhim rol o'ynaydi. Singapur ta'lim tizimi o'zining har tomonlama puxta va zamonaviy yondashuvlari bilan ajralib turadi. Ushbu tizimda o'qituvchilar va talabalarning doimiy ravishda o'z ustida ishlashi, ta'lim jarayonida yangi usullar va texnologiyalarning qo'llanilishi, hamda o'quv dasturlarining muntazam yangilanishi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, Singapurda ta'lim jarayonida o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish, tanqidiy fikrlashni rag'batlantirish va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga katta e'tibor qaratiladi. Ushbu kuchli tomonlar boshqa mamlakatlar uchun ham qimmatli tajriba manbai bo'lib, ularni ta'lim tizimini isloh qilish va zamonaviylashtirishda qo'llash mumkin. Singapur tajribasi shuni ko'rsatadiki, ta'lim tizimini doimiy ravishda yangilab borish, o'qituvchilar malakasini oshirish va o'quv jarayonida ilg'or texnologiyalarni tatbiq etish ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Shodmonova.Sh. va boshqalar. Pedagogik texnologiyalar Toshkent: 2011.
2. Ochilova G.O. Ta'lim texnologiyalari: O'quv qo'llanma – T.: Iqtisodiyot, 2019.
3. Tolipova J., Usmanbaeva M. “Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari” - T.: Toshkent, 2006-yil.
4. Azizxo'jaeva N.N. “Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat” - T.: Toshkent, 2003-yil.